

JÓZEF MOTYKA

Gatunki rodzaju *Evernia* Ach. — De speciebus generis *Evernia* Ach.

Wpłynęło 20. XI. 1959

In genere *Evernia* Ach. secundum A. Zahlbr., Catal. Lich. Univ., vol. VI (1930) p. 345 et sequ. descriptae sunt: 7 species, plures varietates et formae. Plures earum non sunt clarae.

1. *Evernia arenaria* (Retz.) Fr.; A. Zahlbr., Catal. Lich. Univ., vol. VI (1930) p. 347. E synonymiis in Zahlbruckneri Catal. Lich. evadit haec species omnino aenigmatica. In Th. Fr., Lichen. Scandin., vol. I (1871) p. 50 invenimus sub *Evernia divaricata* (L.) Ach. observationem: „Ad hanc speciem ut forma distincta *arenaria* (Retz.) Th. Fr. referendus est *Lichen arenarius* Retz. Prodr. ed 2 p. 292, *Evernia prunastri* b. *arenaria* Fr. L. E. p. 26. Recedit thallo robustiore, latiore et passim inflato v. ventricoso-dilatato (usque ad 6—7 mm.) atque statione supra arenam volatilem. In Scania littorali non rara (Fr. Fl. Scan.). Analoga est *Usnea barbata* var. *articulata*“. De soraliis nihil dictum. Secundum Nylander, Lichen. Scandin. (1861) p. 74 „Non differt a f. *gracilis* (*Everniae prunastri*) var. *arenaria*“. *Evernia prunastri* var. *gracilis* est tamen non clara. In herb. Acharii deest planta e „saepibus ligneis Sueciae“ (conf. Th. Fries, Lich. Scandin. I, p. 31), adest tantum forma *E. prunastri* ex Helvetia et planta e „Camtschatka“, quae est propria species. Auctores miscebant hanc plantam cum formis arenicolis *Everniae prunastri*. In exs. Desmazières, Plant. Crypt. France, 499, *E. prunastri* b. *arenaria* Fr. adest forma vel var. *Everniae prunastri*, in A. Zahlbr., Lich. rar. 164. *Letharia arenaria* (Retz.) Harm. etiam forma arenicola *E. prunastri*. Unde evadit conclusio, ut *E. arenaria* est tantum forma *E. divaricatae* vel *E. prunastri*, areni- vel terricola. Talis invenitur in investigatis herbariis.

Evernia arenaria est tamem species propria et distincta. Inveni eam in herbariis sub *Ramalina pollinaria*. *Evernia arenaria* est enim adeo similis *Ramalinae pollinariae*, ut tantum observatione exacta superficiei thalli, soralium et structura anatomica corticis dignoscenda. Deest in ea stratum chondroideum vel trabeculae chondroideae sub cortice et dispositio hypharum in cortice typica generi *Evernia*. Etiam soralia sunt eisdem in *Evernia prunastri* simillima. Est distincte diversa ab *E. prunastri* var. *arenaria*, *E. divaricata* et *E. mesomorpha*.

Thallus fruticulosus, verosimiliter pendulus, 4—8 cm longus et 2—4 cm latus, parte basali anguste obscurata saxo affixus, griseoviridis, opacus, in herbariis fuscescens, hinc illinc, praecipue parte suprabasali, uniformiter vel maculoso subrubente tinctus, sat rigidus, parce ramosus, tantum e paucis compositus laciniis, divergenter post ramificationes expansus, axillis inter lacinias late sinuatis. Laciniae distincte radiales sed plerumque etsi minus distincte bilateraliter complanatae, ambobus lateribus aequalibus, 2—5, prope ramificationes usque ad 7 mm latae, versus apices sensim attenuescentes, sed crassae, obtusissime terminatae vel tantum nonnullae obtuse acuminatae, distincte, profunde, longitudinatim, oblique et reticulato corrugatae vel acute foveolatae, hinc illinc lacinulis lateralibus provisae.

Apothecia adhuc ignota.

Soralia semper praesentia, ad lacinias et earum apicibus sita, protinus parva, mox dilatata, farinosa, convexa, fere capitiformia, usque ad 5 mm lata, alba, soredia farinosa abundanter producentia.

Structura anatomica: Cortex ca. 35 μ crassus, infuscatus, paraplectenchymaticus, ex hyphis valde conglutinatis perplecta imprimis ad superficiem thalli perpendicularibus. Medula sat laxa, totam cavitatem impletans, ex hyphis ca. 7 μ crassis, levibus, pachydermaticis completa. Gonidia in glomerulis sub cortice disposita.

Habitu et soralis sat similis *Everniae prunastri*, sed thallus laciniis distincte radialibus, etsi complanatis, non dorsiventralibus nec foliaceis, ambobus lateribus exacte aequalibus, marginibus rotundatis. Structura sat similis *E. mesomorphae*, sed soralis diversa maiusculis, farinosis, pro maiore parte terminalibus. Species haec saxi affixa crescit et non in arena viget. In arena invenitur forma *Everniae prunastri*, quae passim laciniis est insignis superne et inferne aequae coloratis, non raro apud plantas mobiles in arena gonidia adsunt etiam sub cortice inferiore, tamen primo aspectu est *E. prunastri*, laciniis arcte complanatis.

De distributione speciei minime est notum, nam plerumque mixta erat cum forma arenaria *E. prunastri*. Vidi specimina ex Uplandia in Suecia, e Fennia (Karelia) et e montibus Tatry in Čechoslovakia. Ad saxa silicea crescit in conditionibus oecologicis ignotis.

2. *Evernia mesomorpha* for. *esorediosa* Müll. Arg. in Flora, vol. LXIV (1891) p. 110. — *Letharia thamnodes* for. *esorediosa* Hue in Nouv. Archiv. du Muséum, ser. 4., vol. I (1899) p. 58. — *Evernia thamnodes* for. *esorediosa* A. Zahlbr., Catal. Lich. Univ., vol. VI (1930) p. 362 — est species propria, *E. esorediosa* (Müll. Arg.) Mot. Haec est planta commemorata a Th. Fr., Lichen. Scandin., I, p. 32 e Kamtschatka, in herbario Acharii ad *E. prunastri* var. *gracilis* Ach. allata, quae controversiam inter Th. Fries et Nylander efficit. Est species similis *E. mesomorphae* sed rigidior, abundantius ramosa,

in herbario accipit colorem fuscostramineum. Est fere semper fertilis, apotheciis maiusculis, usque ad 1 cm latis, acetabuliformibus, excipulo profunde reticulato rugoso, disco violaceo nigro vel castaneo, nitido. Contra infelix nomen „esorediosa“ fere semper, etiam ad plantas optime fertiles, producit soralia. Haec sunt minute punctiformia, albida vel flaveola, soredia farinosa producentia, parte adapicali zona sat angusta disposita. Maxima parte est thallus glaber et nitidus.

E. esorediosa est species geographica. In Sibiria et Asia orientali locum tenet *E. mesomorphae*. Status intermedii sunt mihi ignoti.

3. *Evernia De Gasperi* Cengia-Sambo, Lich. della Terra del Fuoco (1926) p. 40, tab. IX; A. Zahlbr., Catal. Lich. Univ., vol. VI (1930) p. 348 est secundum specimen authenticum in Mus. Vindob. *Ramalina terebrata* Hook. f. et Tayl.

4. *Evernia divaricata* var. *scrobiculata* A. Zahlbr., Catal. Lich. Univ., vol. VI (1930) p. 351. — *Letharia divaricata* var. *scrobiculata* Cengia-Sambo, I Lich. Terra del Fuoco, (1926) p. 40, tab. IV, fig. 1 est secundum specimen authenticum in Museo Vindob. *Usnea Poeppigii* (Nees et Flot.) Vain.

5. *E. divaricata* var. *Tonellii* (errore *Tornellii*) A. Zahlbr., Catal. Lich. Univ., vol. VI (1930) p. 351. — *Letharia divaricata* var. *Tonelli* Cengia-Sambo, l. s. c. est typica *Usnea magellanica* (Mont.) Mot.

6. In herbariis invenitur vulgo sub nomine *Evernia prunastri* var. *arenaria* Fries, forma vel varietas *E. prunastri*; plantae libenter ad terram arenosam crescentes, sine parte basali, saepius utrinque aequaliter coloratae, laciniis hinc illinc subteretibus, pro maxima vero parte bilateraliter complanatis, sine dubio ad *E. prunastri* spectantes. Haec est verosimiliter *E. prunastri* for. *terrestris* Nyl. ex Malbr. in Bull. Soc. Scienc. Natur. Rouen, vol. III (1867) p. 448; A. Zahlbr., Catal. Lich. Univ., vol. VI (1930) p. 359 et *E. prunastri* for. *arenophila* Ohlert in Schrift. Kgl. phys.-ökonom. Gesellsch. Königsberg, vol. XI (1870) p. 35; A. Zahlbr., Catal. Lich. Univ., vol. VI (1930) p. 357. Hic spectat sine ullo dubio *Evernia arenaria* Elenk. in Botan. Žurnal Otdiel. Botan. Imp. S.-Petersb. Obszczestwa Estestwopyt., 1907 No. 1. fig. 1—2. — *E. Elenkiana* A. Zahlbr., Catal. Lich. Univ., vol. VI (1930) p. 351, et secundum specimen mihi benevolenter ab auctore admissum *E. prunastri* var. *vagans* Oxn. in Bull. Jard. Bot. Kieff, fasc. III (1925) p. 10; A. Zahlbr., Catal. Lich. Univ., vol. VI (1930) p. 359.

Plantae arenicolae *E. prunastri* non sunt inter se exacte aequales. *E. arenaria* Elenk. et *E. prunastri* var. *vagans* sunt flavidae — sec. Elenkin „albido-

flavescentes“; var. *vagans* Oxn. est distincte flavida. Est affinis *E. prunastri* var. *platyphylla* for. *flavicans* Flot. in 28. Jahresber. Schles. Gesellsch. vaterl. Kultur (1850) p. 118. — *E. prunastri* for. *flavicans* A. Zahlbr., Catal. Lich. Univ., vol. VI (1930) p. 357. Nomen ritum *E. prunastri* arenicolae et flavidae sit autem var. *vagans* Oxn. Forma arenicola *E. prunastri* colore griseoalbido, similis *E. prunastri* var. *prunastri*, sit verosimiliter *E. prunastri* var. *prunastri* for. *terrestris* Nyl. Specimen authenticum huius formae ignotum mihi est.

Hic spectat verosimiliter etiam secundum Elenkin, l. s. c. *Evernia prunastri* var. *turkestanica* Friedr. in Acta Horti Petropolit. vol. VII (1880) p. 391; A. Zahlbr., Catal. Lich. Univ., vol. VI (1930) p. 361, nam descriptio bene cum var. *vagans* quadrat. Specimen originale est mihi ignotum, etiam Elenkin eam non vidit.

Ad genus *Evernia* Ach. spectant exclusis taxis supra tractatis: *E. arenaria* (Retz.) Fr., *E. divaricata* (L.) Ach. et *Evernia illyrica* A. Zahlbr., *E. prunastri* (L.) Ach., *E. mesomorpha* Nyl. et *E. esorediosa* (Müll. Arg.) Mot. — *Evernia fertilis* Fr. sit verosimiliter *Dactylina*.

Institutum Botanicum Academiae Scientiarum Polonae, Laboratorium Lichenologicum